

Suomen Kylät
Finlands Byar

Kyläkoulut luovat elinvoimaa

Kyliltä ja kouluilta on tänä syksynä tullut paljon huolestuneita yhteydenottoja. Monet kunnat painivat tällä hetkellä tiukkojen talouslukujen kanssa ja kaikki kivet joudutaan kääntämään säästöjen löytämiseksi. Harmillisen usein säästötoimenpiteet näyttävät nyt kohdistuvan kouluverkkoon. Hulluinta tilanteessa on, että toistaiseksi Suomessa ei ole tehty yhtäkään kattavaa tutkimusta siitä, onko lopulta mitään säästöjä kouluja lakkauttamalla saavutettu. Sen sijaan on etupainotteisesti oppilasmääräennusteisiin nojautuen lakkautettu viimeisen 30 vuoden aikana yli puolet Suomen kouluista. Samaan aikaan perusopetuksen kustannuskehitys on ollut nousujohteista.

Vuosi sitten julkaistussa Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) raportissa todettiin, että kouluverkkomuutokset eivät näytä ratkaisevan kuntien elinvoiman tilaa, vaan ennemminkin pahimmillaan heikentävät sitä entisestään. Samaisessa raportissa todetaan viitteitä näkyvän kouluverkkomuutosten negatiivisista elinvoimavaikutuksista, kuten lisääntyvästä lähtömuutosta, heikommasta työllisyys- ja työpaikkakehityksestä sekä koulutusmenojen odotettua heikommasta kehityksestä; mitä suurempi kunnan kouluverkon muutos on ollut, sen heikompana näyttäytyy alueen väestön kehitys. Samoja havaintoja on tehty Itä-Suomen yliopiston apulaisprofessori Olli Lehtosen tutkimuksessa, jossa todettiin kyläkoulujen ja kylien elinvoiman yhteys. Erityisesti maaseudulla koulu on alueen houkuttelevuuden kannalta tärkeimpiä tekijöitä. Koulun lakkauttaminen kiihdyttää alueen asukaskatoa selvästi ja kouluverkon supistaminen ajaa kunnat helposti entistä haastavampaan tilanteeseen.

Kouluverkkopäätöksiä tehtäessä taitaakin usein käydä niin, että oletetut säästöt yliarvioidaan ja kerrannaisvaikutukset joko aliarvioidaan tai unohtetaan kokonaan. Enkä tarkoita vain vaikutuksia talouteen (vaikka usein lopulta juuri siellä ne näkyvätkin), vaan vaikutuksia aluekehitykseen, ikärakenteeseen, elinvoimaisuuteen, palveluihin ja yhteisöllisyyteen.

Tällä hetkellä moni kylä on siinä tilanteessa, että koulun päällä leijuu, tai on jo vuosia leijunut, lakkautuksen pelko. On selvää, että se jarruttaa alueen kehittymistä ja pahentaa tilannetta vain entisestään, kun alueelle ei uskalleta muuttaa. Fiksu päättäjä katsoo kauas ja ajaa eteenpäin strategisia päätöksiä sekä rohkeita linjauksia, joilla kylien merkitystä kunnalle vahvistetaan aidolla yhteistyöllä ja kylien kehittämiseksi annetaan rauha ilman jokavuotista kouluverkkokeskustelua. Sanotaan ääneen, että koulut ja kylät saavat työrauhan ja kehitetään aktiivisesti vuorovaikutuskanavia, joilla luodaan toimivaa vuoropuhelua ja molemminpuolista yhteisymmärrystä.

Barrikadeilta ja omista poteroista huutelemalla ei ratkaista yhdenkään kunnan tilannetta. Mutta yhteistyötä vahvistamalla, esimerkiksi perustamalla kyläfoorumi kuntaan, saattaa syntyä yllättävänkin positiivista virettä, jolloin kaikki istuvat samassa veneessä ja parhaassa tapauksessa soutavat vielä samaan suuntaankin.

Tästä uutiskirjeestä löydät linkin meille monelle maaseutukehittäjälle tutun Sami Tantarimäen lähikouluartikkeliin, johon on koottu tutkittua tietoa päätöksenteon ja arvioinnin tueksi.

Pidetään yhdessä kyläkoulut elävinä.

Iloa ja valoa alkavaan talveen!

Johanna Niilivuo
Maallemuuton asiantuntija
Suomen Kylät ry